

Қўлдошнинг туши.

Қўлдошнинг туши.

Қўлдош боғчадан эндигина келган эди, эшик олдида болаларнинг чуғурлаган овози эшитилиб қолди: -Қўлдош! Чиқ. От-от ўйнаймиз!

--Қўлдош кўчага чиқиши билан ҳаммалари миниб олган новда отларини мақтаб кетишди:

--Отимни кўрдингми? Саман йўрға, ажойиб от.

-Маники-чи, маники. Учқур от. Қамчи текиздирмайди.

Қўлдошнинг уларга ҳаваси келди-да, ўйлаб ҳам ўтрмай янги экилган терак кўчатини синдириб от қилди. Ўртоқлари билан чарчагунча ўйнади. Кечқурун отини қозиққа боғлаб кўяётганда бобоси кўриб қолиб бош чайқади:

--Бу нима қилганинг? Қараб тур, булар ҳам сени савалаб, адабингни бир бериб қўйишсинки...

Қўлдош бобосининг гапини эшитиб, қизариб кетди. Ухлагани ётаётганда ҳам бобосининг гапи хаёлидан кетмади.

...Ғира-шира қоронғи тушган вақт. Қўлдош кўрқа-писа, якка ўзикетаётса, аллақаяёқдан биров:

--Қўлдош, ҳой Қўлдош, олма яхшими, ёмонми?—деб сўради.

Қўлдош атрофга аланглаб, ҳеч кимни кўрмаса ҳам қалтираб жавоб берди:

-О-олма яхши.

-Бўлмаса мени нега кўкариб турган жойимдан синдириб олдинг? -Қўлдошнинг рўпарасида у қамчи қиламан деб синдириб олган олманинг новдаси пайдо бўлди. У болани саваламоқчи бўлиб яқинлаша бошлади. Лекин Қўлдош чаққонлик қилиб қочиб қолди. У энди қутулдим деганда, биров қичқирганча унинг йўлини тўсиб келверди:

-Ҳой, сенга айтяпман, бир ҳовуч олча яхшими ёки аччиқ калтакми?

-О-олча я-яхши-да,-деб жавоб берди Қўлдош ҳансираб.

-Бўлмаса мени нега синдиридинг?

Қўлдош қарса, тизгин қиламан деб синдириб олган олчанинг новдаси. Қўлдош югуради-ю, лекми оёғи қимирлаётганга ўхшашди.

Олма билан олча новдаси эса тобора яқинлашиб қоляпти.

Шу пайт ён кўчадан:

-Ҳа-а. Энди қўлга тушдинг-а! -деди дўриллаган овзли аллаким. -Мени синдирмаганингда катта бўлардим. Одамлар мени иморатга ишлатишарди. Энди бўса ҳеч нарсага ярамайман. Шунинг учун адабингни бир бериб қўяй.

Қўлдош юраги ёрилгудек бўлиб от қиламан деб синдириб олган терак кўчати лапанглаб келаётганини кўрди. Қўлдош овозининг борича: “Дод. Қутқаринглар!” деб қичқиради-ю, овози сира ҳам чиқмайди. Кўчадан ўтган одамлар ҳам қараб қўймайди. Қўлдош кўрқиб кетганидан югура бошлади. Бир маҳал жарнинг олдидан чиқиб қолди-да, новдаларга ялина бошлади.

- Энди синдирмайман! Кечиринглар мени,
- Бироқ ўзини тўхтата олмай жарга ағанаб тушди.

Қўлдош кўзини очса, полда ётибди. “Хайрият, тушим екан”, деб кўнглидан ўтказди севиниб. Шундан бери Қўлдош новдаларни синдирмоқчи бўлган болаларни кўрса, бу ишни ёмонлигини айтиб, уларни уюлтиради.

Асаднинг қувончи

Дастлаб товукхонада оқ товук қақалай бошлади. Унга новча хўроз билан олачипор товук ҳам қўшилди. Товукларнинг қақалқши Асадга қизиқ туюлди шекилли, нимадир тикиб ўтирган бувиси Роҳила холадан сўради:

-Буви, товуклар нега қа-қақ қилади?

-Ашула айтади-да, қўзичоғим.

- Нима деб ашула айтишаркин-а?!- деб ҳайрон бўлиб сўради Асад

- Нима деганини билмайсанми?- Роҳила хола тикаётган ишини бир четга қўйди. Кўз ойнагини кўлига олиб, Асадга тушунтирди:

Тухум қилдим оқ қордай,

Қу-қу лиқу, қу-қу лиқу.

Ҳар биттаси муштумдай,

Қу-қу лиқу, қу-қу лиқу.

Ким дон берса севаман,

Қу-қу лиқу, қу-қуу лиқу.

Тухум қилиб бераман,

Қу-қу лиқу, қу-қу лиқу.

Деб ашула айтяпти-да.

Асад ўйланиб қолди. Кейин бувисидан сўради:

-Мен ҳам дон берсам, лўп-лўп тухум қилиб бераверадими?

- Ха, вақтида дон, сув берсанг, кўм-кўк майса юлиб келсанг, сенга ҳам кўп-кўп тухум қилиб беради.

-Хўп бўлади, бувижон. Ҳар куни уларга дон-сув бераман.

Асад шу кундан бошлаб товуқларга дон берадиган бўлди. Кўм-кўк майсалардан юлиб келиб берди. Шундан кейин товуқлар ҳам кўп-кўп тухум қиладиган бўлди.

Асад ҳар куни товуқхонадан гулдор челақчасига тухумларни тўлдириб қувониб чиқади.

Осмонга қандай етса бўлади?

Ҳозиргина ёмғир ёғиб ўтди. Дарахт барглари ҳам, ер ҳам чангдан ариди. Уч гилдиракли велосипедни миниб юрган Учқун ҳалқоб сувнинг олдига келиб қолди.

-Вуййй, сувдаги осмон жуда ҳам чуқур-а! Одам тушиб кетса, нима бўларкин?!

Учқун велосипедидан тушиб, қўлини ҳалқоб сувга аста тикиб кўрди. Бармоғи ботар-ботмас қўли лойга тегди. Сув жимирлаб, осмон кўринмай қолди. Учқун осмонга тикилиб лўкиллаб кетаётган туяга, чўзилиб ётган айиққа ўхшаган қордай оқ булутларнинг сузиб ўтаётганини завқ билан томоша қилди. Шу пайт ишдан қайтган Маҳмуд ака ўғлидан:

- Ҳа, ўғлим, нимага тикилиб қолдинг?- деб сўради
- Ада, осмон жуда узоқми?
- Ҳа, жуду-жуда узоқ.
- Ана шу сизиб юрган булутларнинг устига чиқиб, қўлимини узатсам етадимми?
- Йўқ, етмайди.
- Бўлмаса, ойга чиқсам етаманми?
- Ўшанда ҳам етмайсан, ўғлим. Ойдан ҳам узоқда кечалари чарақлаб, милтиллаб кўринадиган юлдузлар бор.
- Унда сира ҳам етиб бўлмас экан-да.
- Йўқ етса бўлади, ўғлим.
- Дунёдаги ҳамма дарахтларни бир-бирига уласа, етиб бўладими?
- Етмайди.

Учқун атрофдаги уйларга ишора қилиб:

- Ҳамма иморатларни: тўрт қаватлисиниям, саккиз қаватлисиниям ус-устига қўйса, унинг устига ҳамма дарахтларни улаб утига чиқса ўшанда етадими?
- Ўшанда ҳам етмайди.
- Ада, ахир ҳозир ўзиз осмонга етса бўлади, дедиз-ку. Қандай қилиб етса бўлади?
- Осмонгами, Учқун, одамларнинг фикри, ақли, мардлиги билан етилади! Инсон ўзи ўйлаб чиқарган, самолётлардан ҳам тез учадиган ракеталар ёрдамида осмоннинг ҳоҳлаган томонига ета олади.
- Учқун аввалига ўйланиб қолди. Кейин, катта бўлганида, албатта ракетада осмоннинг узоқ-узоқ жойларига боришни кўнглига тугиб, дадасига жилмайиб қаради.

Ақлли бола

Валижон ҳовлида машинасини “ дуд-ду-дуд” латиб ўйнаб юрган эди. Бирдан қўшни ҳовлида кимнингдир йиғлаётганини эшитиб қолди.

Чопиб чиқиб қараса, кичкина Зумрад йиғлаётган экан.

- Ҳа, Зумрад, нега йиғлаяпсан?- деб сўради Валижон атрофда сочилиб ётган ўйинчоқларга қараб.

Зумрад Валижонга қараб қўйди-ю, жавоб бермади.

- Ойинг уйда йўқмилар?
- Борла, -йиғи аралаш жавоб берди Зумрад.
- Ундай бўлса нимага йиғлаяпсан?
- Кир ювоттила. Мен зерикиб қолдим.
- Ҳозир ўйинчоқларимни обчиқаман. Иккааламиз